

Asia: VN/9008/2024

Luonnos POP-jätteen käsittelyoppaaksi

Lausunto

Luku 2: Mitä POP-yhdisteet ovat

-

Luku 3: Mitä POP-jäte on

Viitaten esimerkiksi sivun 13 lauseeseen:

”Toiminnanharjoittajien olisikin syytä selvittää aineiden pitoisuuksia kierrätettävissä materiaaleissa”

Tähän olisi hyvä tarkentaa, keitä tarkoitetaan toiminnan harjoittajilla. Koskeeko velvoite vain kierrätysjaetta tuottavaa tahoa, vai kuitenkin edelleen erityisesti jätteen tuottajaa tai haltijaa, joiden ensisijainen vastuu on olla selvillä jätteen koostumuksesta. Samoin olisi hyvä tarkentaa selvilläolovaadetta, koskeeko se kierrätettävälle materiaalille tyypillisiä POP-yhdisteitä sekä analytiikkavaadetta, kuten mitä näytteenottotäjuutta olisi syytä käyttää.

Kokonaisuutena luku 3 tarjoaa selkeän tietopaketin nykyisistä ja myös seuraavaksi listalle lisättävistä POP-yhdisteistä, mukaan lukien tietoa käyttökohteista, joissa kyseisiä POP-yhdisteitä on tavattu. Koska ala tulee olemaan jatkossakin nopean muutoksen kohteena, olisi oppaan hyödyllisyyden säilyttämiseksi erittäin tärkeää, että tietoja pystyttäisiin myös päivittämään muutosten myötä.

Luku 4: POP-jätteen käsittelyä koskevat säännökset

Maininta sivulla 14:

”Jätteen tuottajan ja haltijan on asetuksen mukaan pyrittävä mahdollisuuksien mukaan estämään jätteen saastuminen POP-yhdisteillä. Siten koko POP-jätteen käsittelyketju tulee ensisijaisesti järjestää niin, ettei käsittelyssä syntyvä muu jäte pääse missään vaiheessa saastumaan pysyvillä orgaanisilla yhdisteillä.”

Erinomaista, että asiaa on nostettu tässä (teksti on oppaassa lihavoituna). Korostaa sitä, että POP yhdisteitä sisältävät jätteet pitäisi erilliskerätä jo syntypaikallaan ja pitää erillään muista jätteistä. Mikäli jätteet sekoitetaan jo syntypaikalla muihin jätteisiin, on käsittelylaitoksella huomattavan

vaikeaa tai mahdotonta enää eritellä jäte muusta jätteestä. POP-jätteen sekoittuminen muuhun jätteeseen johtaa koko erän luokitteluun POP-pitoiseksi, mikä estää kyseisen jäte-erän kierrätyksen ja nostaa jätteenkäsittelyn kokonaiskustannuksia ja ympäristövaikutuksia.

Luvut 5: POP-yhdisteet kierrätystuotteissa ja sivutuotteissa

Luku 5 esittelee selkeästi ja kattavasti kierrätys- ja sivutuotteita koskevat POP-yhdisteiden pitoisuusvaatimukset. Seuranta- ja todentamisvaatimusten käytännön toteutukseen olisi hyvä vielä lisätä ohjeistusta. Riittääkö, että kierrätystuotteen raaka-aineena ei käytetä jätevirtoja, joiden suurella todennäköisyydellä oletetaan sisältävän POP-yhdisteitä. Vai onko oletuksena, että kierrätys- tai sivutuote tulee aina todistaa POP-pitoisuusrajat alittavaksi analytiikan keinoin.

Luku 6: POP-yhdisteitä sisältävien tuotteiden uudelleenkäyttö

-

Luku 7: Kansallisen lainsäädännön POP-jätteitä koskevat velvoitteet

Oppaassa on useammassa kohdassa ja eri luvuissa (mm. sivuilla 14 ja 21) hyvin nostettu esille jätteiden tuottajan ja haltijan vastuu POP-jätteiden tunnistamisessa jo jätteen syntypaikalla sekä niiden erikseen keräämisen merkitys koko POP-jätteen käsittelyketjua ajatellen. Asiaa on sivuttu myös kohdassa 7.3, jossa käsitellään rakentamislakiin tuleva muutos koskien purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen sisällön vaatimusten muutosta aiempaa kattavammaksi. On hyvä, että tämäkin on nostettu oppaaseen.

Lainaus sivulta 21:

”Vaikka tuottajilla on lähtökohtaisesti velvollisuus tunnistaa POP-jätteet, ei kaikkien jätevirtojen osalta jätteen tuottajan tunnistusvastuu kuitenkaan ole käytännön kannalta toimiva ratkaisu, vaan jätteen vastaanottajilla ja käsittelylaitoksilla voi olla paremmat tekniset edellytykset POP-jätteen tunnistamiseen. Paras jätehuoltoketjun vaihe tunnistamiselle voi vaihdella jätevirroittain. Tunnistaminen käsittelylaitoksilla sopii esimerkiksi useista hajalähteistä peräisin oleville kuluttajajätteille kuten romuajoneuvoille ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle. Vastaanottajien ja käsittelijöiden asiantuntemuksen vuoksi on luontevaa, että käsittelijä tekee analyysijä yhteistoiminnassa jätteen tuottajan kanssa.”

Lainauksen kaksi viimeistä lausetta ovat hieman ristiriitaiset. Ensin todetaan, että hajalähteistä peräisin olevista jätteistä voi olla tarpeen tunnistaa POP-yhdisteet käsittelylaitoksella. Seuraavassa lauseessa väitetään, että analyysit yms. voitaisiin tehdä yhteistyössä jätteen tuottajan kanssa, mutta jos ne ovat hajalähteistä peräisin, miten tämä olisi käytännössä mahdollista?

Kaiken kaikkiaan oppaassa nostetaan kuluttajien/kotitalouksien asemaa POP lainsäädännössä:

- sivu 21: Tunnistaminen käsittelylaitoksilla sopii esimerkiksi useista hajalähteistä peräisin oleville kuluttajajätteille kuten romuajoneuvoille ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromulle.

- sivu 22: POP-jätteen kirjanpitovelvoite ei koske kotitaloutta.

- sivu 23: Jos POP-jäte noudetaan kotitaloudesta, jätteen kuljettajan on jätteen haltijan sijasta laadittava siirtoasiakirja sekä huolehdittava asiakirjan antamisesta vastaanottajalle ja sen säilyttämisestä.

On loogista, että kotitalouksissa syntyvien POP-jätteiden velvollisuudet on rajattu ja vastuu osittain siirretty käsittelijöille, koska yksittäisten kuluttajien ei voida olettaa tietävän miten niiden kanssa kuuluu menetellä. Yhteinen, yhteiskunnallinen ja ympäristönsuojelullinen näkökulma on kuitenkin se, että POP yhdisteet saadaan pois kierrosta.

Tunnistusvelvollisuuden toteuttaminen kerääjän tai käsittelijän toimesta jäte-eräkohtaisella analyysillä ei kuitenkaan tällä hetkellä ole käytännössä mahdollista. Yksittäiset POP-yhdisteet tunnistavaa nopeaa ja helppoa pika-analyysiä ei ole ainakaan vielä käytettävissä, edes kannettavat XRF- tai NIR-laitteet eivät vielä ole arkipäivää. Laboratorioanalytiikka ja sen vaatima näytteenotto ei myöskään sovellu jäte-eräkohtaiseen analyysiin. Analytiikkahaasteiden vuoksi POP-yhdisteiden tunnistamisessa jätteen syntyhistorian ja syntypaikkalajittelun merkitystä on syytä korostaa jatkossakin, mitä oppaassa on kyllä ansiokkaasti toteutettukin.

Luku 8: Milloin POP-jäte on myös vaarallista jätettä?

Hyviä ja konkreettisia esimerkkejä, jotka selventävät luokittelua käytännössä.

Luku 9: POP-yhdisteitä sisältävän jätteen vienti ja tuonti

-

Luku 10: POP-jätteen käsittelyyn soveltuvia menetelmiä

Luvun 10 taulukko 9 on hyvä kooste tietolähteenä eri käsittelymenetelmistä. Samalla tähän liittyy merkittävä päivitystarve jatkossakin, kun eri käsittelymenetelmät kehittyvät ja niihin liittyen saadaan uutta tutkimustietoa. Tulevaisuudessa tärkeäksi nousee myös kysymys uusien menetelmien käyttöönotosta ja olemassa olevien menetelmien soveltuvuudesta uusille POP yhdisteille. Olisiko oppaassa mahdollista ottaa kantaa uusien menetelmien käyttöönoton hyväksymisprosessiin? Miten on mahdollista saada tietoa uudesta menetelmästä tai hyväksyttää sellainen käyttöön jonkin POP-yhdistettä sisältävän jätejakeen käsittelyyn. Miten pitää todentaa oppaassakin mainittu Baselin sopimuksen määrittelemä hävitystehokkuuden vertailuarvo 99,999 %?

Luku 11: Eräiden POP-jätteiden käsittelyyn liittyviä kysymyksiä

-

Luku 12: POP-yhdisteet eri jätevirroissa

Esitämme tehtäväksi tarkennusta sivun 62 viittaukseen liitteisiin 1 ja 9:

”Liitteen 9 tietoihin sisältyvät myös POP-jätteen tunnistusoppaassa julkaistut taulukot, joissa on määritelty kunkin jätevirran osalta ne jätteet, jotka tulisi vähintään käsitellä POP jätteenä, ellei toiminnanharjoittaja voi osoittaa, ettei kyseessä ole POP-jäte. Lisäksi liitteeseen 1 on koottu kaikkien POP-asetukseen sisällytettyjen POP-yhdisteiden osalta tietoja tuotteista ja materiaaleista, jotka saattavat sisältää POP-yhdisteitä, ja liitteessä 12 on tietoja polymeereistä, joissa on voitu käyttää POP-yhdisteitä.”

Miten osoitetaan, ettei jokin jätevirta sisällä POP-yhdisteitä? Esimerkiksi riittääkö valmistusvuosi tai tieto valmistajasta, jos on saatavilla tieto valmistajalta kyseisen tuotteen koostumuksesta. Vai onko todistettava analyysillä, että POP-yhdisteiden pitoisuus alittaa POP-jätteen luokittelun rajan. Pitääkö jatkossa listattujen jätevirtojen osalta olla aina analyysitulokset, joilla osoitetaan, ettei POP-yhdisteiden pitoisuus ylitä määriteltyjä rajoja, ellei jätettä automaattisesti käsitellä varmuuden vuoksi POP-yhdisteet tuhoavalla käsittelymenetelmällä.

Luku 13: Yhteenveto

-

Liitteet (yksilöi mitä liitetä kommentti koskee)

-

Muut kommentit

Positiivisena huomiona nostamme esiin, opasluonnoksen olevan kattava ja ajantasainen, suomenkielinen kooste nykytiedosta aiheen ympärillä, vaikka haasteena onkin olemassa olevan tiedon epävarmuus ja jopa osittainen puutteellisuus analytiikan ja käsittelymenetelmien osalta. Tähän liittyen haluamme vielä erityisesti nostaa myös tarpeen oppaan päivityksestä, kun uutta tietoa muodostuu, esimerkiksi analysointimenetelmistä, käsittelytavoista sekä uusista määrittelyrajoista. Tietojen päivitystä voisi ehkä pienemmillä aikaväleillä toteuttaa myös jonkinlaisen keskeisimpiä tietoja ja taulukoita sekä linkkejä sisältävän verkkosivun muodossa.

Vilonen Kati
Lassila & Tikanoja Oyj